

מרגלת ללא טינה

המחדלים בפרשת "עסק הביש" במצרים שלחו אותה לסבל

ועינויים בכלא המצרי, אך למרות הביקורת שלה על מפעיליה היא מעולם לא התחרטה על התגייסותה למען מדינת ישראל ובנתה חיים עתירי תוכן ומשמעות. פרידה ממרסל ניניו

ביום רביעי, יומיים לאחר שמחת תורה, הלכה לעולמה מרסל ניניורבונו, מגיבורי "עסק הביש". מרסל הייתה הבחורה היחידה שגייס במצרים ב־1951 אברהם דר, קצין מיוחדה 131 – היחידה המבצעית של מחלקת המודיעין במטכ"ל באותם הימים (אגף המודיעין קם רק בדצמבר 1953) - לפעול למען המודיעין הישראלי. עמה גויסו עוד כעשרה בחורים יהודים ציוניים מקהיר ומאלכסנדריה. חלקם הגיעו ארצה להכשרה במהלך 1952-1953, וכבר אז ידעו שהייתה חובבנית.

חברי שתי החוליות הוכשרו למשימות איסוף מודיעין, ומרסל שימשה אשת הקשר בין שתי החוליות. כיום ברור לכל מי שעוסק במודיעין, בייחוד בפעילות חשאית, שמידור הוא תנאי חיוני להצלחת המשימה. פני הרברים בראשית שנות החמישים היו שונים. בשל כך נחשפה מרסל לפעילותו של מאיר (מקס) בינט – לוחם סתר של יחידה 131 במצרים באותם הימים. ב־1954 הודיעו הבריטים שבכוונתם להוציא את כוחותיהם ממצרים, בתקווה שהמהלך יניע את המצרים להצטרף ל"ברית בגדד" שעתידיה הייתה

פרופ' נחם אילן עומד בראש תוכנית הגברים במכללה האקדמית לחינוך "חמדת הדרום" בנתניבות ומשמש מזה אחת עשרה שנים ראש הקרן להנצחת קדושי קהיר

בשבט תשט"ו, 31 בינואר 1955. בעוד כשלושה חודשים נציין שישים וחמש שנים למותם ההרואי. ויקטור לוי ופיליפ נתנסון נידונו למאסר עולם, מרסל ניניו ורוברט דסה נידונו לחמש עשרה שנות מאסר, ומאיר זפרן ומאיר מיוחס נידונו לשבע שנות מאסר. כולם נידונו גם לעבודות פרך.

האירוע, שנודע בארץ בכינויים "הפרשה" או "עסק הביש", הביא לחיסול הקריירה של קצינים ומנהיגים פוליטיים, וב־1963 הביא גם לתום עידן בן־גוריון. במשך כעשרים שנה, עד לאחר מלחמת יום הכיפורים, היה זה האירוע המטלטל והמשפיע ביותר על הציבוריות הישראלית. בראש חוצות הרהרה השאלה "מי נתן את ההוראה?", אך היא נותרה ללא מענה.

אחרי מלחמת ששת הימים לחץ ראש המוסר דאז, האלוף (מיל') מאיר עמית ז"ל, להתנות את שחרור השבויים המצרים שבידינו בשחרורם של ארבעת אסירי הפרשה שנותרו במצרים עם שבויי צה"ל, ובנכותו הגיעו הארבעה לארץ בפברואר 1968.

מרסל סבלה יותר מכולם. היא עונתה עינויים קשים מאוד. החברים הגברים ישבו בתא אחד ושימשו קבוצת תמיכה איש לרעהו, ואילו מרסל הייתה לבדה, כשלצדה אסירות פליליות, חלקן אלימות מאוד. מרסל השכיילה פלס נתיבות גם לליבותיהן, ארגנה אותן בקבוצת ספורט ובקבוצת סריגה, ובמאמץ אינסופי ודרכים מתחכמות הצליחה להעביר לחבריה האסירים מכתבים מעת לעת, וכן כפפות וגרביים שסרגה בעבורם.

מאז שהגיעה ארצה בנתה לעצמה מרסל חיים יפים ועתירי תוכן. במשך יותר מארבעים שנה חייתה בנעימים עם בן זוגה, אלי בוגר ז"ל. מרסל לא ילדה, אך בפועל אימצה את ילדיה של אלי. נכדיו היו נכדיה וניניו ניניה. טעמה האגין ניכר היטב בכל הליכותיה: בלבושה המוקפר; בלשונה העשירה, הציורית והמסוגננת; בספרות היפה שהקאה בשקיקה באנגלית ובצרפתית; בביקוריה בתערוכות ובמופעי תרבות איכותיים ובסיוריה בארץ ובעולם, ובחברות ובחברים שבהרה לעצמה.

ציונית זקופת קומה

הכרתי את מרסל מקרוב רק בשנים האחרונות, וכך התוודעתי לדמות אצילה וכובשת. בשונה מחבריה למחתרת ולמאסר נמנעה מרסל מלהתראיין בתקשורת הכתובה והאלקטרונית במשך שנים. לפני כשלוש שנים ניאתה להתראיין לאתר "נידוני קהיר" של הקרן להנצחת קדושי קהיר, וגם זה בתנאי שהראיון יתקיים בביתו של חברה הקרוב, רוברט דסה, ובהשתתפותו. אלה שושנה, עופר ענבי ואני נחפזנו לנצל את שעת החסר הזאת. פתחנו בשאלה מרוע אינה מתראיינת בדרך כלל ומרוע הסכימה להתראיין הפעם. מרסל השיבה כי הנבירה בעבר פוגעת באיכות חייה והיא רוצה לחיות את מעט השנים שנותרו לה בשקט ובשלווה. היא הסכימה להשתתף בריאיון הוה מפני שיש לה מסר לבני הגזער: הֵיוּ ביקורתיים.

מרסל לא הביעה חרטה על התגייסותה למען מדינת ישראל על אף המחיר האישי היקר ששילמה ולמרות יחסם

של בעלי תפקידים במדינה כלפיה וכלפי חבריה. היא נותרה ציונית זקופת קומה עד ליומה האחרון. אולם דווקא בגלל העמדה האידאולוגית הברורה שלה הוהירה מפני הסתגוררות. הלקח הזה מוהדהר בראשי כל העת. הריאיון עימה היה חוויה מרתקת ובו באה לידי הִרְעָת העמוקה, יותר מאזוזה, שבין מרסל לרוברט. מרסל הרבתה לחייך, היו הרבה פרצי צחוק במהלך הריאיון, ועם כל זאת באותו לילה נפגמה שנתה. מרסל היטיבה לדעת מה טוב לה.

לפני כמעט שנתיים ציינו המוסד, המרכז למורשת המודיעין (המל"ם) והקרן להנצחת קדושי קהיר מלאת יובל לשחרורם של ארבעת האסירים האחרונים מן הכלא במצרים. האירוע התקיים בליל חורף במל"ם בגלילות. שלושה חברים נותרו אז בחיים: מאיר זפרן, שהשתחרר מן הכלא ב־1961, מרסל ניניו ורוברט דסה. שלושתם התקשו כבר ללכת, אך הגיעו שופעי חיים ונרגשים מאוד, מוקפים בבני המשפחות. מחוות האהבה ההרדיות שהעתיירו אלי על רעהו ועל רעותו הותירו

ארץ וטבע המגזין לאוהבי ידיעת הארץ

ארץ וטבע הינו מגזין המוקדש לארץ ישראל ועוסק בתחומי ידיעת הארץ.

תוכן איכותי על היסטוריה ותרבות, מסלולים והצעות לטיולים, טבע ושמירת הטביבה, אירועים ואתרים חדשים, מחקרים מרתקים על ארכאולוגיה וגילויים על העבר העשיר של הארץ שלנו.

ארץ וטבע יוצא לאור למעלה מ־35 שנה ונשלח 6 פעמים בשנה ישירות לביתם של מנויינו ברחבי הארץ, והגירסה שלנו באנגלית ERETZ Magazine למנויינו ברחבי העולם.

מגזין ארץ הצבי בע"מ, רחוב מעבר יבוק 5, תל אביב 6744007
hanit@eretz.com | 03-6912211
www.eretz.com